

**A 2010. március 9-10-én tartott konferencián feltett
kérdések és válaszok az új Polgári Törvénykönyv Második Könyvével kapcsolatban**

(Alapítványokra vonatkozó rendelkezések)

1. Az új Ptké. 61. §-a az új Ptk. alapítványra vonatkozó rendelkezéseit csak az új Ptk. hatálybalépését követően bírósági nyilvántartásba vett alapítványra rendeli alkalmazni, a 209. § (1) bekezdés 3. és 12. pontja pedig hatályon kívül helyezi a régi Ptk. és Ptké. ma hatályos alapítványi szabályozását. Az új Ptk. hatálybalépését megelőzően már bírósági nyilvántartásba vett alapítványokra 2010. május 1-jét követően a hatályon kívül helyezésük ellenére alkalmazhatók-e a régi Ptk., illetve a régi Ptké. szabályai?

Igen.

Az új Ptké. 61. §-a kimondja, hogy az új Ptk. alapítványra vonatkozó rendelkezéseit az új Ptk. hatálybalépését követően bírósági nyilvántartásba vett alapítványra kell alkalmazni. E szabályból nem csupán értelemszerűen következik, de kimondatlanul is benne foglaltatik, hogy az új Ptk. hatálybalépését megelőzően nyilvántartásba vett alapítványra a korábbi, az új Ptk. hatálybalépésével egyébként hatályát veszítő alapítványi szabályozás alkalmazandó. Különbséget kell ugyanis tenni valamely jogszabály hatályossága és alkalmazhatósága között. Számítalan esetben előfordul, hogy valamely jogszabály megváltozik, módosul vagy hatályát veszti, de meghatározott ideig (akár pl. az adott jogszabály alapján létrehozott intézmény fennmaradásáig) az általa szabályozott életviszonyokra még a korábbi (időközben már módosult vagy hatályát veszített) rendelkezéseket kell alkalmazni. Ezzel összefüggésben az Alkotmánybíróság a 10/1992. (II. 25.) AB határozatában rámutatott arra, hogy: „Az egyes jogviszonyok és jogi tények ugyanis önállóulnak az alapul fekvő normától, és annak sorsát nem osztják automatikusan. Ellenkező esetben minden jogszabályváltozás a jogviszonyok tömegének felülvizsgálatával járna.” A Ptké. 61. §-a – ennek tükrében – olyan átmeneti szabályt tartalmaz, amely abban a kérdésben foglal állást, hogy az alapítványokra mely feltételtől függően alkalmazhatók az új Ptk. rendelkezései. Az új szabályok alkalmazhatóságát a törvény az alapítvány nyilvántartásba vételének időpontjától tette függővé, amikor úgy rendelkezett, hogy az új Ptk. szabályai csak az azok hatálybalépését, vagyis 2010. május 1-jét követően nyilvántartásba vett alapítványokra alkalmazandók. Ez egyben azt is jelenti, hogy az ezen időpontot megelőzően nyilvántartásba vett alapítványokra (alapítványokkal kapcsolatos jogviszonyokra) 2010. május 1-jét követően is még a régi Ptk. alapítványi szabályait kell alkalmazni, függetlenül attól, hogy azok a szabályozásban bekövetkezett változás folytán már nem hatályosak.

2. Vonatkoznak-e az új alapítványi szabályok vagy annak egyes elemei a 2010. május 1-je előtt már nyilvántartásba vett alapítványokra?

Nem.

Minthogy az új Ptké. 61. §-a csak az új Ptk. hatálybalépését követően nyilvántartásba vett alapítványokra vonatkozóan rendeli alkalmazni az új alapítványi szabályozást, így az ezt megelőzően nyilvántartásba vett alapítványokra sem a szabályozás egésze, sem annak egyes elemei (pl. az alapítvány megszüntetésére vonatkozók) nem alkalmazhatók. Ilyen kivételtet ugyanis az átmeneti szabályok nem tartalmaznak.

A jogalkotó e döntését mindenekelőtt az indokolta, hogy a régi Ptk. szabályai alapján létrehozott alapítványok tekintetében nem igazán lett volna szerencsés kötelezően előírni, hogy alapítóik záros határidőn belül az új Ptk. rendelkezéseinek megfelelően módosítsák az alapító okiratukat. Figyelemmel kellett lenni ugyanis arra a körülményre, hogy az alapítványok „életét” meghatározó legfontosabb eseményre: az alapítvány javára meghatározott céllal és feltételek mellett történő végleges vagyonrendelésre a régi Ptk. szabályai szerint került sor, és esetükben nincs olyan kényszerítő ok (ellentétben a tagsággal rendelkező, üzleti vállalkozásként, változó piaci feltételek mellett működő gazdasági társaságokkal), amely szükségessé tenné az ilyen jellegű utólagos, költséges és bürokratikus hatásokkal járó jogalkotói beavatkozást. Másfelől az alapítvánnyal kapcsolatba lépők számára is (a nyilvántartásba vétel időpontjából könnyűszerrel megállapíthatóan) egyértelművé kellett tenni, hogy az adott alapítványra milyen, még a korábbi vagy már az új szabályok vonatkoznak. Mindemellett nem lesz természetesen akadálya annak, hogy egy alapítvány – alapítói döntéstől függően – akár megszüntetéssel (ha ennek jogszabályai feltételei fennállnak) és hasonló célú új alapítvány létrehozásával (amely esetben az új alapítvány nem jogutódja a réginek), akár pedig egy új szabályok szerint működő alapítvánnyal történő egyesítéssel, illetve egyesüléssel (abba való beolvadással vagy azzal való összeolvadással, vagyis általános jogutódlással) az új szabályok hatálya alá kerülhessen. Az új (összeolvadó vagy befogadó) alapítványt bárki létrehozhatja, így akár a régi alapítvány alapítója, csatlakozója is. Ha az új, illetve a jogutód alapítványt a bíróság 2010. május 1-jét követően veszi nyilvántartásba, úgy arra értelemszerűen már az új Ptk. rendelkezései lesznek irányadóak.

3. Okoz-e gyakorlati vagy elvi problémát, ha az alapítvány bírósági nyilvántartásba vételére irányuló 2010 áprilisában benyújtott kérelem tárgyában pusztán a bíróság döntésének időpontjától függ az, hogy az alapítványra melyik (az új vagy a régi) Ptk. szabályai lesznek irányadóak?

Nem.

Az alapítvány nyilvántartásba vételére vonatkozó szabályok 2010. május 1-jét követően sem változnak, a régi Ptké. 91/A. §-ának rendelkezései az új Ptk. alapítványra vonatkozó szabályainak részévé válnak, azokba beépülnek (új Ptk. 2:59. §). Az alapítványok működését, vagyonának kezelését, tevékenységét és megszűnését érintően ugyan valóban vannak szabályozásbeli változások, az alapítás, illetve az alapító okirat tartalmi kellékeit (vagyis a nyilvántartásba vételi eljárás szempontjából legfontosabb dokumentumok tartalmát) illetően azonban ez nem jellemző. Az új Ptk. anyagi jogi szabályozása szélesebb lehetőséget biztosít ugyan az alapítvány kezelőjének kijelölésére, szervezeti és működési rendjének meghatározására, a jelenlegitől eltérő követelményeket kíván meg üzletszerű gazdasági tevékenység folytatása, illetve az alapítvány megszűnése esetére, az alapítás szabályai, és ezek között is különösen a nyilvántartásba vétel követelményei körében azonban alapvető változás nincs. Bár az új Ptk. részletesebben szabályozza, hogy az alapító okirat a gyakorlatilag változatlan kötelező tartalmi elemeken felül szükség szerint milyen további feltételekről rendelkezhet (2:53. § (2) bek.), e lehetőségekkel az alapítónak május 1-jét követően sem lesz kötelező élnie, ezért a korábbi szabályok szerint megszerkesztett alapító okirat az esetek többségében megfelelhet az új szabályozás igényeinek is, más kérdés, hogy az utóbbi által biztosított lehetőségek esetleg kihasználatlanok maradnak (vagy adott esetben nem lesz joga pl. üzletszerű gazdasági tevékenység folytatására). Mindazonáltal

vélelmezhető, hogy a bíróságok a 2010 áprilisában benyújtott nyilvántartásba vételi kérelmek tárgyában igyekeznek még a május elsejét megelőző időpontban dönteni, hiszen okkal feltételezhetik, hogy a kérelmező azért nem várt az alapítással, mert még a régi szabályok szerint működő alapítványt kívánt létrehozni. Az természetesen nem várható el a bíróságoktól, hogy ennek megfelelően járjanak el az olyan időpontban benyújtott kérelmek tárgyában is, amelyek esetében az április hónapban való nyilvántartásba vételre már csupán ésszerűtlenül rövid ügyintézési határidejük maradna.

4. Az új Ptk. alapítványi szabályai már nem korlátozzák az alapító lehetőségeit a kezelő, illetve a kuratórium tagjainak kijelölése tekintetében, ebből következően elég-e, ha pusztán a kijelölésük elfogadásáról nyilatkoznak?

Igen.

Az új alapítványi szabályozás valóban nem teszi már szükségessé olyan jognyilatkozatok tételét, amelyek – a régi Ptk. terminológiájával élve – a kezelő szerv, illetve a kezelő szervezet tagjainak az alapítóval szemben fennálló érdekeltségi viszonyára vonatkoznak. Azokat a jognyilatkozatokat azonban, amelyek más törvények előírásai folytán válhatnak szükségessé, a bíróságok természetesen továbbra is megkövetelhetik, így például abban az esetben, ha az alapítvány közhasznú jogállást is szerezni kíván.